

**R**ené Magritte, el pintor surrealista belga més rellevant, nasqué al poblet de Lessines, en territori való, l'any 1898. Enguany, en ocasió del seu centenari, sembla oportú ocupar-se de la seva personalitat artística i del missatge que ens ofereixen les seves obres.

Pel que en diuen els tractadistes, la de Magritte és una pintura conceptual, aliena als valors propis de la tradició pictòrica, com el color o els contrastos de llum i ombra, la textura, etc. Es tracta d'un art crític i persegueix uns objectius identificats amb el programa del surrealisme. Anotem que fou a París, l'any 1927, que entrà en contacte amb el surrealisme francès i es lliurà de ple a la pintura. Morí el 1967.

A través d'una tècnica realista i acadèmica, realitzà aleshores obres de gran format en les quals el que feia és subvertir la realitat per tal de produir efectes sorprenents, inquietants i perturbadors.

S'ha dit que les imatges produïdes per aquest artista es diferencien notablement, pels seus plantejaments teòrics, de les dels altres protagonistes del surrealisme, des de Max Ernst i Giorgio de Chirico fins a Tanguy i Dalí. Són com metàfores, és a dir, de naturalesa poètica. Rarament són inquietants; exclouen qualsevol "pathos" tràgic i cerquen la continuïtat sense fronteres entre realitat i misteri. Es tracta, en definitiva, no pas de construccions de base onírica, sinó de caràcter conceptual.

Hi ha qui afirma que en la freda i grisa "uniformitat" dels seus quadres rau tot el seu poder de suggestió, que consisteix a remarcar, per combinacions xocants i inesperades, el que té de relatiu la presència i absència de les coses i els vincles entre elles i nosaltres. Una

## El surrealista Magritte

PERE ROCA GARRIGA

estratègia intel·lectual –diuen– molt pròxima als corrents conceptuals més que no pas als específicament pictòrics de l'art del segle XX.

En comparació amb Max Ernst, que va portar al surrealisme visions de desolació, el belga René Magritte i el seu coterrani Paul Delvaux ens ofereixen creacions més plàcides, de tònica adient amb el seu burgesisme sensual. En això, Magritte se situa en apreciable analogia amb el nord-americà Man Ray i el català Joan Miró, l'art del qual, si pot qualificar-se de surrealisme en els seus inicis, més endavant se situa freqüentment de l'abstracte. Per dir-ho d'alguna manera, Magritte s'allunya decididament de Dalí i de Tanguy. No cal fer esment que no presenta la més mínima afinitat amb Picasso ni amb qualsevol mena de vel·leïtat cubista.

En l'art del surrealista belga el que resulta més característic és el joc sorprenent dels objectes desplaçats, però no deformats, acoblats per tal de crear imatges en conflicte, a base de substitucions i d'incoherències frapants, que menen l'espectador a un exercici lúdic conceptual i intel·ligent. El realisme s'hi troba en cadascun dels seus

elements constitutius, però mai en el conjunt, en el qual, en tot cas, hem de cercar-hi el revés de la trama i la raó secreta de l'escamoteig i la suplantació. A tota absència correspon una presència, i viceversa. Endevineu-ne la intenció! Algú ha afirmat que en les obres de Magritte hi trobareu una mescla d'horror, perill, comèdia i misticisme, però tot junt presentat amb un meravellós sentit de l'equilibri, lluny de les preteses visions oníriques d'altres surrealistes més agosarats i potser, en el fons, deliberadament confusionalis. A mi em sembla que, d'horror, molt poc.

Ça com llà, pot afirmar-se que Magritte, com la majoria dels surrealistes, ens resulta, a part de fascinant i suggerent, un bon xic desconcertant. I això, d'una manera especial, al meu entendre, per la titulació que dóna a les seves obres. Una d'elles, datada el 1964, i que ens presenta un senyor correctament vestit i en posició frontal, com si estigués en posició de "ferm" davant d'una jerarquia militar, porta per títol "El fill de l'home". La particularitat més remarcable del quadre és que just davant la cara, i tapant-la del tot, ens hi posa una poma verda com acabada d'arrancar de la pomera i amb quatre fulles en el branquilló. La cosa, evidentment, té el seu intrínscul. Diuen els entesos, que amb aquesta composició, Magritte al·ludeix a la idea d'intercanvialitat de dos objectes de diferent naturalesa però de forma similar: el cap i la poma se sobreposen com alternatives igualment versemblants en el vessant poètic de la pintura. No seré jo qui ho discuteixi.

En una altra, datada el 1959, i en la qual veiem un gran roc flotant pel cel, a altura sobre la vasta extensió de la mar, i que té al cim una



JAUME CODINA i PONT  
ADMINISTRADOR DE FINQUES  
Concepció, 25, 1r. - 08202 SABADELL  
Tels. 93 726 03 45 - 93 727 33 01



Viatges  
Codina, s.a.  
Grup A Títol 412  
Sant Quirze, 11 • Tel. 93 725 62 99 •  
SABADELL



ALTA SASTRERIA  
DE LUXE  
Plaça Sant Roc, 5  
Tel. 93 725 59 29 - Sabadell

construcció arquitectònica que sembla formar part de la pedra, coronant-la, ens surt amb el títol sorprenent d'“El castell dels Pirineus”. La tensió que resulta del gran casc rocós i la mar –sòlid/líquid, estàtic/dinàmic, pesat/lleuger– problematza, segons ens expliquen els estudiosos de Magritte, tots dos objectes; intenció, aquesta, que es té com a molt característica del gran surrealista belga.

“El temps amenaçador”, de 1931-1932, és el títol d'una obra en la qual veiem tres esferes com seccionades per l'equador, que s'interpreten com a uns enormes picarols, i que ocupen un espai celest serè al peu del qual, ocupant una franja insignificant, s'estén un paisatge de color terrós que ve a ser una immensa planura. La incongruència dels tres objectes esfèrics, diuen els entesos, és la clau d'un misteri per des-

xifrar relacionat amb el potencial perturbador dels núvols...

Al meu entendre, no seria propi d'aquest lloc endinsar-nos en l'estudi detallat de la totalitat de l'obra de l'artista. En l'abundant bibliografia que estudia el fenomen surrealista podem satisfer a bastament aquest desig. Magritte hi ocupa un lloc destacat.

